

"Azərbaycan TASS-ın təhrifini texniki səhv saymır"

Xəritədə yerlərin adları (toponimlər) sadəcə "siyasi etiket" deyil. Xüsusən geosiyasət məkanında hər bir adın arxasında real tarix, siyasi qərar və dəyər oriyentirləri durur. Rusiyanın TASS agentliyinin iyulun 31-də Azərbaycanın Xankəndi şəhərini qondarma "Stepanakert" adlandırması redaktor səhvi dairəsindən kənara çıxır. O üzdən bu addım Azərbaycanda həm rəsmi səviyyədə, həm də cəmiyyətdə Rusiyanın Azərbaycana qarşı şüurlu siyasi mesajı kimi qarşılandı.

Milli Məclisin deputatı Kamran Bayramov "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, TASS agentliyi daha əvvəl bu Azərbaycan şəhərinin adını ardıcıl olaraq Xankəndi işlədib. Agentlik tərəfindən 19 və 24 iyulda yayılan xəbərlər buna sübutdur. Lakin bir həftə sonra sanki gizli bir təlimat əsasında kəskin bir dönüş baş verib və xəbər başlığında keçmiş sovet dövrünün qondarma toponimu peyda olub. "Tarixi kontekst burada əsas məsələdir. "Stepanakert" adı 1923-cü ildə Xankəndiyə sovet addəyişdirmə siyasəti çərçivəsində verilmişdi. Bu texniki bir akt deyildi, ideoloji məqsəd daşıyırdı - azərbaycanlıların yaddaşında 1918-ci ildə Bakıda törədilən faciələrin müəllifi kimi qalan qatil Stepan Şaumyanın "xatirə"sini əbədləşdirmək üsulu idi. O səbəbdən şəhərə 1991-ci ildə Xankəndi tarixi adının qaytarılması tarixi ədalətin bərpası idi", - deyərək əlavə edib.

K.Bayramov qeyd edib ki, TASS-ın qəsdən köhnə adı işlətməsi onun dövlət agentliyi statusu nəzərə alınanda sıradan, savadsızlıqdan doğan səhv deyil: "Belə bir addım presedent yaradır: əgər rus tərəfi keçmiş ritorikasını siyasi mənafeyi üçün dirçəltməyə cəhd edirsə, onda Azərbaycan

Rusiyaya onun mürəkkəb toponimik tarixinə analoji bir xatırlatma etməkdə haqlıdır. Bunu sübut etmək üçün misallar kifayət qədər çoxdur: Kalininqrاد (keçmiş Königsberq), Orenburq (tarixən Orınbor), Volqoqrاد (Sarısu, keçmiş Çarçın/Stalinqrاد), Qroznı (Solja-Qala), Novorossiysk (Sucuq-Qala), Yujno-Saxalinsk (Toyohara), Yujno-Kurilsk (Furukamappu), Petrozavodsk (Petroskoy), İjevsk (İjkar), Volqa (İdil). Bu adlar mif deyil, sənədləşdirilmiş tarixi reallıqdır. Zərurət yarandıqda, Bakı öz suverenliyinə və tarixi toponimiyasına münasibətdə qərəzə və laqeydliyə cavab olaraq onlardan istifadə edə bilər".

Azərbaycanın revizionizmlə məşğul olmadığını vurğulayan deputat bildirib ki, işğaldan azad edilmiş şəhərin bərpa olunmuş adının qəsdən təhrif edilməsi Bakı ilə diplomatik və iqtisadi bağları olan, o cümlədən Müttəfiqlik Bəyannaməsi ilə strateji tərəfdaş sayılan bir ölkə tərəfindən hörmət hüdudlarının pozulmasıdır: "Hazırkı vəziyyət narahatedici bir tendensiyanın parçasıdır. Azərbaycan TASS-ın təhrifini (o cümlədən razılaşdırılmadan Ayvazovskinin büstünün qoyulmasını və sonradan onun

ədalətin bərpası aktı kimi sökülməsini) texniki səhv saymır, dostluq əleyhinə addımlar zəncirinin halqaları kimi qiymətləndirir. Xüsusən narahatlıq doğuran məsələ isə işğal dövrü Qarabağda Azərbaycanın mədəni irsinə qarşı törədilmiş vandalizm faktlarının qərəzli şəkildə gizlədilməsidir. Beləliklə, mübahisə bir toponimdən kənara çıxır. O, dövlətlərarası münasibətlərdə qarşılıqlı hörmət və tarixi yaddaşın fundamental prinsiplərinə aid məsələdir. Əgər bir tərəf separatçı keçmişin terminologiyasının işlədilməsinə imkan verirsə, o zaman digər tərəf rəqibin mürəkkəb toponimik irsinə xatırlatma etmək üçün mənəvi hüquq əldə edir. Burada dil təkcə ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də siyasi dəyərlərin təzahürüdür", - deyərək deputat bildirib.

K.Bayramov həmçinin qeyd edib ki, Azərbaycan eskalasiyada maraqlı deyil və tərəfdaşlar arasında diplomatik dialoqun əsas dəyəri olan qarşılıqlı maraq prinsipi əsasında adekvat və faktoloji əsaslandırılmış cavaba hazırdır.

Ə.QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"